

підрозділах дозволило б стимулювати діяльність наставників, зробити її більш престижною. Очевидно, що наставники повинні не призначатися за принципом «тепер твоя черга», а відбиратися з найбільш підготовлених і досвідчених працівників. Для того, щоб дані кандидати одержали право називати себе наставниками, вони повинні скласти ряд кваліфікаційних іспитів, що включали б службу та бойову підготовку, знання нормативних актів, основи виховної та соціально-психологічної роботи. Серед наставників можна було б проводити конкурси на звання «Кращий наставник», матеріально та морально стимулювати. Для підвищення професіоналізму наставників необхідним є також створення періодичних курсів підвищення кваліфікації, де вони могли б прослухати лекції з основ психології і педагогіки, що викладаються професорсько-викладацьким складом різноманітних навчальних закладів.

1. Березняк В.С. Роль наставництва у підготовці працівників Національної поліції // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 17 бер. 2016 р.). Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016. С. 330-331.

2. Перепелиця А.А. Адміністративно-правове регулювання підготовки персоналу для органів внутрішніх справ України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2009. 202 с.

Наливайко Л.Р.

проректор Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

Книш С.В.

студентка юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СТАНОВЛЕННЯ І СУТНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

Здобуття Україною незалежності та утвердження її як демократичної, правової та соціальної держави зумовило необхідність створення нею єдиного органу конституційної юрисдикції, основними функціями якого є тлумачення норм Основного Закону держави та суспільства Конституції, визнання законів та інших правових актів органів державної влади конституційними або ж навпаки (конституційного контролю).

Україна, належачи до романо-германської правової сім'ї, модель якої передбачає створення конституційних судів або конституційних рад, створи-

ла єдиний орган конституційної юрисдикції, який представлений Конституційним Судом України. Сьогодні ми маємо вже третій закон «Про Конституційний Суд України», це є черговою спробою створення закону з часів здобуття незалежності, яка має досвід вже більше двадцяти років. Існування цього інституту дає підстави для дослідження його реалізації, становлення, статусу у системі державних органів, його повноважень, а також необхідність розуміння, чи саме ту модель правової системи утвердила Українська держава [2, с. 564].

Першочергову причину створення органів конституційної юрисдикції багато науковців та теоретиків вбачають у тому, що законодавець не здатен передбачити всіх можливих варіантів застосування прийнятих ними законів та інших правових актів. Інститут конституційної юрисдикції поступово знаходить доцільність створення навіть у країнах, де такі принципи, як верховенство права та утвердження правової демократичної держави, не є основною спрямованістю їх діяльності.

За радянської доби 1 грудня 1988 р. було прийнято Закон «Про зміни і доповнення Конституції СРСР», створення якого передбачало введення в дію Комітету з конституційного нагляду, повноваження цього спеціалізованого органу закріплювалися в Законі «Про конституційний нагляд СРСР». Але цей Комітет не вважають органом конституційної юрисдикції, адже він існував як певний додаток і виконував нетривалий час лише штучні функції, зважаючи саме на державний лад та відходження від принципу існування демократії під час радянської доби. З розпадом СРСР через три роки такий орган перестав існувати.

В Україні після становлення нею як самостійної, незалежної держави, правової та демократичної держави 3 липня 1992 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про Конституційний Суд України», який визначив порядок формування і основні функції діяльності конституційної юстиції. Втім, до прийняття конституції 1996 року діяльність Конституційного Суду була малоефективною, з огляду на те що держава потребувала створення нової конституції, утвердження нових принципів діяльності, демократичності, багатоаспектності та перебудови та оновлення законодавства в цілому, і такі зміни, звісно, мали поступальний характер. Також Верховна Рада обмежилася тільки призначенням Голови Конституційного Суду, тоді як спроби призначити заступника Голови КСУ були безуспішними, у цей час функції правового захисту конституції здійснювали Президент країни та Верховна Рада [4].

Після прийняття 28 червня 1996 р. чинної і нині Конституції України було прийнято Закон «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р., який утвердив та поклав початок вже реальної діяльності єдиного органу конституційної юрисдикції.

По суті, практичним завданням цього органу є забезпечення конституційного правопорядку у вищих державних інститутах влади, а також, в доповнення до цього, захисту конституційних прав і свобод громадян зокрема [5,

с. 23-25]. Тому в актах Суду фактичне співвідношення між захистом правопорядку та захистом прав громадян спостерігається на користь першого. Раніше, до 2010 р. Конституційний Суд приділяв увагу в основному тільки виконанню своїх арбітражних функцій, а саме він вирішував конституційні незгоди між Президентом та Верховною Радою України, а пізніше, після 2010 р., почав більше приділяти увагу саме конституційним скаргам громадян, оскільки суб'єктами конституційної юрисдикції є також громадяни країни. Неузгодженості між інституціями державної влади заважали приділяти більше уваги саме захисту прав та свобод громадян. Конституційні спори між органами влади Суд і далі розглядає, але вони вже не пов'язані з політичним протистоянням гілок влади [1].

Третьою спробою вже вирішального утвердження всіх форм діяльності, повноважень та статусу Суду визначив новий Закон «Про Конституційний Суд України» від 13 липня 2017 р. Якщо раніше Конституційний Суд мав право тлумачити закони України, то сьогодні функція тлумачення законів вилучена з повноважень і найголовнішою функцією є інтерпретування тільки норм Конституції, і це є досить доцільним з огляду на те, що це гілка саме конституційної юрисдикції. Також Суд має право надавати висновки щодо відповідності законів та нормативно-правових актів чинній Конституції. Зокрема, закон регламентує повноваження КСУ, серед яких тлумачення Конституції України, визначення відповідності Конституції актів, міжнародних договорів; питань, які виносяться на референдум [5, с. 147].

Також разом із такими формами звернення до Конституційного Суду, як конституційне подання та конституційне звернення, долучено додаткову гарантію захисту прав та свобод громадян шляхом запровадження інституту конституційної скарги, що дає можливість приватній особі звернутися безпосередньо до КСУ. Громадяни та юридичні особи відповідно до ст. 151-1 Конституції України можуть звертатися до Конституційного Суду України з конституційними скаргами щодо відповідності Конституції України (конституційності) законів України за умови, що автор клопотання вважає застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України таким, що суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано [3, с. 59].

Отже, розвиваючись, Україна, як і більшість сучасних держав, має Конституційний Суд, що є невід'ємною частиною існування держави та взагалі країн, що належать до романо-германської правової сім'ї. КСУ має особливі повноваження і є незалежним від будь-якого впливу з боку інших державних інституцій у прийнятті рішень та наданні висновків. Майже з прийняття України незалежності діє цей Суд, є ровесником держави і, маючи свою історію становлення, посідає в державі особливе місце у системі влади. Можна навіть зауважити, що Суд знаходиться дещо вище інших державних органів, адже може здійснювати конституційне правосуддя та конституційний контроль, таким чином впливаючи на її діяльність. Також запровадження ін-

ституту конституційної скарги свідчить про розвиток держави, її зорієнтованість на громадянське суспільство, підвищення свідомості, правової обізнаності та інтересів людини та громадянина в цілому.

Діяльність такого Суду свідчить про те, що країні, в якій він діє, утверджено головним чином принципи верховенства права, демократичності, захисту прав та свобод громадян і законності, наявність його також спрямована на функцію арбітражу, а це свідчить, що такий інститут не може не існувати в державі, адже функції КСУ ніяким чином не можуть виконувати суди загальної юрисдикції.

1. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017 № 35. Ст. 376.

2. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2009.

3. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Різник С.В. Конституційний Суд України // *Енциклопедія сучасної України*: у 30 т. / ред. кол. І.М. Дзюба [та ін.]; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. Київ, 2003-2016.

5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 р. № 1401-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 532.

Наріжний Ю.О.

к.філос.н., доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
ДДУВС

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ГАРАНТИИ ЗАЩИТЫ ПРАВ ГРАЖДАН УКРАИНЫ

Процесс обсуждения и принятия Конституции 27-28 июня 1996 года, получивший название «конституционная ночь», длился 24 часа. Из 393 народных депутатов ВРУ в ночь принятия решения 315 проголосовали «за», 36 – «против», 12 воздержались, 30 не голосовали. Принятие Конституции независимой Украины вызвало у многих граждан эйфорию. Много было написано и сказано слов о том, что наша Конституция – одна из самых демократичных в мире. Количественные показатели действительно поражали воображение и захватывали дух свободных граждан: в 15 разделах и 161-й статье Основного Закона 296 раз упоминаются права граждан, 48 раз – слова, производные от слова «свобода», 3 раза – от слова «демократия», 1 раз – от слова «справедливость».